

Věc C-455/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora**

Datum doručení:

23. července 2021

Předkládající soud:

Tribunalul Olt (Rumunsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

27. května 2021

Odvolatel a žalobce v řízení v prvním stupni:

OZ

Odpůrkyně a žalovaná v řízení v prvním stupni:

Lyonesse Europe AG

Předmět původního řízení

Odvolání podané žalobcem OZ, fyzickou osobou, k Tribunalul Olt (odvolací soud v Olt, Rumunsko) proti občanskoprávnímu rozsudku Judecătoria Slatina (soud prvního stupně ve Slatině, Rumunsko), který zamítl jeho žalobu znějící na určení zneužívající povahy určitých ujednání smlouvy uzavřené s odpůrkyní/žalovanou, Lyonesse Europe AG.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Podle článku 267 SFEU se žádá o výklad čl. 2 písm. b) směrnice 93/13/ES

Předběžné otázky

- 1) Musí být čl. 2 písm. b) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách vykládán v tom smyslu, že fyzická osoba, strojní inženýr se specializací na hydraulické a pneumatické stroje (a která nevykonává obchodní činnost v rámci svého

povolání, zejména se nezabývá nákupem zboží a služeb za účelem dalšího prodeje nebo zprostředkovatelskou činností), která s obchodní společností (prodávajícím nebo poskytovatelem) uzavře adhezní smlouvu, na jejímž základě má tato fyzická osoba právo účastnit se dodavatelského partnerství provozovaného touto obchodní společností v podobě programu Lyoness (systém, který slibuje ekonomický výnos v podobě náhrad za nákupy, provize a jiné propagační výhody), nakupovat zboží a služby od obchodníků, kteří jsou s touto společností ve smluvním vztahu (tzv. obchodní partneři Lyoness), a působit jako zprostředkovatel pro ostatní osoby v rámci programu Lyoness (tzv. potenciální věrnostní zákazníci), může být považována za „spotřebitele“ ve smyslu tohoto ustanovení, navzdory smluvnímu ujednání, které stanoví, že na smluvní vztah mezi společností Lyoness a zákazníkem se pro účely účinné ochrany spotřebitele uplatní výhradně švýcarské právo, a to bez ohledu na bydliště zákazníka?

- 2) Musí být čl. 2 písm. b) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách vykládán v tom smyslu, že osoba, která uzavřela s prodávajícím nebo poskytovatelem smlouvu s dvojitým účelem, tedy když se smlouva uzavírá pro účely, které částečně spadají do obchodní, hospodářské nebo profesní činnosti této fyzické osoby a částečně mimo tuto činnost, a obchodní, hospodářský nebo profesní účel této fyzické osoby není v celkovém kontextu smlouvy převažující, může být považována za „spotřebitele“ ve smyslu tohoto ustanovení?
- 3) V případě kladné odpovědi na předchozí otázku, jaká jsou hlavní kritéria, která je třeba použít k určení, zda obchodní, hospodářský nebo profesní účel této fyzické osoby v celkovém kontextu smlouvy převažuje?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Smlouva o přistoupení Bulharské republiky a Rumunska k Evropské unii.

Článek 2 a čl. 19 odst. 1 SEU

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), články 3 a 6.

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách: články 1 až 3 (dále jen „směrnice“).

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Zákon č. 193/2000 o zneužívajících ujednáních ve smlouvách uzavřených mezi prodávajícími zboží nebo poskytovateli služeb a spotřebiteli, kterým se provádí směrnice: články 1, 2 a články 4 až 7, zejména čl. 2 odst. 1, podle něhož se

„spotřebitelem“ rozumí jakákoli fyzická osoba nebo skupina fyzických osob tvořících sdružení, která na základě smlouvy spadající do působnosti tohoto zákona jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní, průmyslové, výrobní nebo řemeslné činnosti nebo jejího výkonu svobodného povolání.

Zákon č. 296/2004, kterým se zavádí spotřebitelský zákoník: články 1, 3 a články 75 až 81, zejména bod 13 jeho přílohy, který definuje „spotřebitele“ stejně jako zákon č. 193/2000.

Zákon č. 134/2010 o občanském soudním řádu: článek 205, který zejména stanoví, že žalovaný může ve vyjádření k žalobě vznést procesní námitky; článek 237, který stanoví, že za účelem přípravy jednání ve věci samé musí soud vyřešit námitky vznesené účastníky řízení nebo z úřední povinnosti; články 251 a 255, které stanoví, že není třeba dokazovat to, co soud musí zohlednit z úřední povinnosti, a že soud může rozhodnout, že není třeba dokazovat notoriety a skutečnosti, které nejsou sporné, jakož i články 466, 476, 479 a 480, které upravují odvolací řízení, jež zahrnuje nové řízení ve věci samé, a to po právní i skutkové stránce.

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Dne 9. prosince 2020 Judecătoria Slatina (soud prvního stupně ve Slatině) zamítl žalobu, kterou podal žalobce OZ proti žalované Lyonesse Europe AG, kterou se podle zákona č. 193/2000 domáhal určení zneužívající povahy určitých ujednání obsažených ve všeobecných obchodních podmínkách a jejich přílohách, a navrhl, aby byla žalovaná žalována v sídle společnosti myWorld Retail Services SRL (dříve SC Lyonesse Romania SRL).
- 2 Tento soud dospěl k závěru, že podle všeobecných obchodních podmínek je žalovaná spolu se svými partnery mezinárodním dodavatelským partnerstvím, v jehož rámci mají účastníci možnost díky společnému nákupu a výhodným podmínkám získat příjmy ve formě náhrad za nákupy, provizí a dalších výhod. Nákup zboží nebo služeb probíhá přímo u obchodníků, kteří mají se žalovanou smluvní vztah.
- 3 Věrnostní zákazník je tedy oprávněn účastnit se dodavatelského partnerství provozovaného žalovanou s možností výhodných nákupních podmínek v podobě náhrad, provizí a jiných cenových slev poskytovaných obchodními partnery prostřednictvím žalované, zatímco služby žalované se v zásadě omezují na zprostředkování a částečně i kalkulaci služeb jednotlivých obchodních partnerů, jakož i objednávání poukázek Lyonesse, které umožňují nákup zboží a služeb u obchodních partnerů.
- 4 Vzhledem k tomu, že posouzení zneužívající povahy ujednání mimo jiné vyžaduje, aby stěžovatel jednal jako spotřebitel, tento soud při analýze všeobecných obchodních podmínek (VOP) z roku 2009 stanovil, že smlouva nebyla uzavřena mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, neboť

strany si navzájem nabízejí provize, cenové slevy a další výhody na základě dodavatelského partnerství. Smlouvu tedy nelze přezkoumat ve světle zákona č. 193/2000, neboť žalobce nespĺňuje podmínky pro to, aby byl spotřebitelem.

- 5 Judecătoria Slatina (soud prvního stupně ve Slatině) rovněž uvedl, že neexistuje žádný důkaz o tom, že by společnost myWorld Retail Services SRL byla propojena s žalovanou společností, že by byla odštěpným závodem žalované společnosti nebo že by uvedené sídlo bylo sídlem odštěpného závodu žalované společnosti, a stanovil, že žalovaná má být žalována v místě sídla ve Švýcarsku.
- 6 Proti rozsudku Judecătoria Slatina (soud prvního stupně ve Slatině) podal OZ odvolání k předkládajícímu soudu, kterým je Tribunalul Olt (odvolací soud v Olt).

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 7 Zaprvé, OZ rozsáhle uvádí své argumenty, podle kterých byla žalovaná, společnost se sídlem ve Švýcarsku, správně žalována v místě sídla společnosti myWorld Retail Services SRL v Rumunsku, jelikož posledně uvedená společnost, dříve Lyoness Romania, je zástupcem žalované v Rumunsku.
- 8 Pokud jde o použitelnost zákona č. 193/2000, OZ tvrdí, že smlouva, kterou uzavřel se žalovanou, je smlouvou uzavřenou mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, která obsahuje různá ujednání, jež v jeho neprospěch a v rozporu s dobrou vírou vytvářejí značnou nerovnováhu mezi právy a povinnostmi stran.
- 9 Pokud jde o jeho postavení spotřebitele v rámci napadené smlouvy, OZ tvrdí, že soud prvního stupně napadeným občanskoprávním rozsudkem zamítl jeho žalobu, aniž by jakkoli přezkoumal nebo analyzoval jeho argumenty ohledně tohoto bodu uvedené v žalobě, a to v rozporu s jeho právem na spravedlivý proces.
- 10 Soud prvního stupně tedy nesprávně rozhodl, že „výše uvedenou smlouvou si strany navzájem nabízejí provize, cenové slevy a další finanční výhody na základě dodavatelského partnerství“, a že z tohoto důvodu OZ není spotřebitelem.
- 11 Podle OZ, jak rovněž vyplývá z bodu 2 preambule napadené smlouvy, existovalo pouze jedno dodavatelské partnerství ve smyslu této smlouvy a toto partnerství má jako společníky pouze obchodní společnosti, konkrétně Lyoness Europe AG a partnerské společnosti, které byly ve smlouvě výslovně označeny jako obchodníci a označeny jako „obchodní partneři“.
- 12 Kromě toho napadená smlouva vylučuje spojení s dodavatelským partnerstvím definovaným ve smlouvě, neboť, jak vyplývá rovněž z článku 2 smlouvy, smluvními stranami jsou na jedné straně společnost Lyoness Europe AG a na druhé straně věrnostní zákazník, který je, jak vyplývá rovněž z článku 1.1, oprávněn účastnit se dodavatelského partnerství provozovaného společností LYONESS výhradně za účelem nákupu zboží a služeb od obchodních partnerů.

- 13 OZ tvrdí, že jak na straně 10 smlouvy, tak na adhezním formuláři ke smlouvě je vyžadován podpis zákazníka a že, jak vyplývá také z článků 2.2 a 2.3 napadené smlouvy, věrnostním zákazníkem ve smyslu smlouvy může být jak fyzická osoba starší 14 let, tak právnická osoba. OZ tvrdí, že na základě těchto smluvních ujednání uzavřel smlouvu jako zákazník, jako pouhá fyzická osoba, identifikovaná jménem, příjmením, osobním identifikačním číslem a bydlištěm, což jsou identifikační údaje pouhé fyzické osoby, nikoliv osoby právnické.
- 14 Podle OZ žádné ujednání smlouvy nenaznačuje, že by společnosti Lyoness Europe AG vzájemně nabízel provize, cenové slevy a jiné finanční výhody, a soud prvního stupně nebyl schopen konkrétně uvést, jaké údajné provize, cenové slevy a jiné finanční výhody žalované poskytl.
- 15 Jako fyzická osoba tedy nemohl žalované nabídnout žádnou provizi, cenovou slevu nebo jinou finanční výhodu, neboť nejednal za účelem obchodní, průmyslové, výrobní nebo řemeslné činnosti nebo výkonu svobodného povolání ve smyslu zákona č. 193/2002, což jsou činnosti, které v každém případě nelze vykonávat bez předchozího schválení a získání zákonem stanovených povolení a licencí a bez registrace nebo zápisu do obchodního rejstříku.
- 16 OZ dodává, že ani před uzavřením napadené smlouvy, ani během jejího plnění nevykonával hospodářskou činnost jako prodávající nebo poskytovatel ve smyslu směrnice nebo zákona č. 193/2000, a tím méně zprostředkovatelskou činnost, na kterou se vztahuje napadená smlouva, vykonávanou v rámci podnikatelské činnosti.
- 17 OZ žádá předkládající soud, aby k Soudnímu dvoru podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 18 Odpůrkyně/žalovaná, Lyoness Europe AG, zastoupená v Rumunsku společností myWorld Retail Services SRL (dříve SC Lyoness România SRL), navrhuje zamítnutí odvolání.
- 19 Společnost MyWorld Retail Services SRL v první řadě tvrdí, že ačkoli vykonává marketingové a reklamní činnosti ve prospěch odpůrkyně/žalované, nepředstavuje její odštěpný závod, jelikož ve skutečnosti se jedná o společnost s ručením omezeným se sídlem na území Rumunska, která je nezávislá a má vlastní majetek, jejímiž společníky jsou společnosti myWorld International Limited a myWorld Holdings Limited, obě založené v souladu s právními předpisy Velké Británie a se sídlem v Londýně.
- 20 Tato společnost není nijak ovládána odpůrkyní/žalovanou, ani nedisponuje žádnou zvláštní plnou mocí k jejímu zastupování v soudním řízení.
- 21 Ve věci samé společnost myWorld Retail Services SRL tvrdí, že OZ nelze považovat za spotřebitele.

- 22 Vztah mezi společnostmi Lyonesse Europe AG a členy věrnostního programu Lyonesse, včetně odvolatele, byly tedy obchodním vztahem.
- 23 Podle principu fungování programu Lyonesse odvolatel vykonával vlastní hospodářskou činnost samostatně a systematicky, kombinoval své sociální a finanční zdroje a vykonával obchodní činnost za účelem dosažení zisku v podobě pasivního příjmu.
- 24 Členství ve věrnostním programu Lyonesse je bezplatné a následná činnost člena v rámci programu nepodléhá zaplacení žádné částky. Smluvní vztah mezi členy Lyonesse a odpůrkyní tedy nezahrnuje žádné náklady a případnou škodu způsobenou členovi nelze vyčíslit. Peníze vložené členy jsou zálohou na jejich vlastní budoucí nákupy, jejich jedinou povinností je použít tyto peníze prostřednictvím věrnostního programu, tedy provést vlastní nákupy u obchodních partnerů Lyonesse. Zálohy na nákupy totiž nepředstavují protihodnotu (cenu) zboží nebo služeb dodávaných/poskytovaných společnostmi Lyonesse.
- 25 Zboží a služby členové nakupují přímo od obchodních partnerů Lyonesse Europe AG, takže právní vztah vzniká přímo mezi těmito obchodními partnery a členy programu Lyonesse.
- 26 Činnost prováděná věrnostním programem Lyonesse nezahrnuje výrobu, dovoz nebo prodej zboží členům programu Lyonesse ze strany odpůrkyně. Věrnostní program Lyonesse spolu se svými členy vytvořil komunitu kupujících za účelem získání vzájemného prospěchu. Odvolatel měl prospěch z výhod členství ve věrnostním programu Lyonesse, které spočívaly v náhradě za vlastní nákupy, rozšířených členských výhodách za nákupy všech doporučených členů - bonus za přátelství - a výhody spojené se statutem partnera.
- 27 V době uzavření smluv jednal odvolatel za účelem provádění činností, které vytvářejí dodatečný a pasivní příjem, a nikoli za účelem získání pouhých slev.
- 28 Společnost myWorld Retail Services SRL tvrdí, že podle smlouvy „každý zákazník požívá výhody ‚peníze za každý nákup‘ a každé osobě zainteresované v této hospodářské činnosti je nabídnuta možnost, prostřednictvím aktivního referenčního marketingu, vybudovat si dodatečný příjem a rozvinout jej do hlavní profesní činnosti“ a „[...] zákazník se musí samostatně postarat o zdanění dosažených příjmů a provizí, o nezbytné odvody pojistného a osobně ve lhůtě předložit další podpůrné doklady; za tímto účelem zákazník předloží v zákonné lhůtě příslušnému finančnímu úřadu prohlášení 201 ‚prohlášení o příjmech ze zahraničí, kód 14.13.01.13/7“.
- 29 Kromě toho byl status členů programu Lyonesse jako obchodníků již stanoven pravomocným rozsudkem Curtea de Apel București (odvolací soud v Bukurešti) z roku 2014, který byl vydán ve věci zahájené členem programu Lyonesse. Tribunalul București (soud v Bukurešti) v jiné věci v z roku 2016 rozhodl ve stejném smyslu.

- 30 Pokud jde o žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, společnost myWorld Retail Services SRL tvrdí, že není třeba předložit věc Soudnímu dvoru, neboť zaprvé je žalovaná/odpůrkyně švýcarskou společností a zadruhé cílem této žádosti je ve skutečnosti rozhodnutí ve věci samé.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 31 Předkládající soud vysvětluje, že pro určení, zda je smluvní ujednání zneužívající či nikoli, je třeba zejména přezkoumat, zda je žalobce spotřebitelem.
- 32 Předkládající soud dodává, že směrnice neurčuje, na které typy smluv se vztahuje, ale definuje je odkazem na postavení smluvních stran podle toho, zda jednájí v rámci své profesní činnosti či nikoli, jelikož systém ochrany zavedený směrnicí vychází, jak rovněž vyplývá z rozsudku ze dne 30. května 2013, *Asbeek Brusse a de Man Garabito* (C-488/11, EU:C:2013:341), z myšlenky, že spotřebitel se nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah.
- 33 V souvislosti s tímto odvoláním bude muset Tribunalul Olt (odvolací soud v Olt) provést dvoustupňovou analýzu, tedy ověřit postavení odvolatele jako spotřebitele, a poté rozhodnout o použitelném právu: buď švýcarském právu nebo rumunském právu, které provádí směrnici 93/13/EHS. Teprve následně, v závislosti na odpovědi Soudního dvora, bude moci ověřit obsah ujednání, u nichž je namítána zneužívající povaha.
- 34 Podle předkládajícího soudu má OZ postavení spotřebitele, ačkoli dostává obchodní slevy od určitých obchodníků, kteří mají smluvní vztah s odpůrkyní/žalovanou. Relevantní je, že je účastníkem smlouvy, v rámci níž jedná pro účely, které nespádají do oblasti jeho obchodní, průmyslové, výrobní nebo řemeslné činnosti nebo výkonu svobodného povolání.
- 35 Kromě toho lze také smluvní ujednání, které prohlašuje za rozhodné švýcarské právo, analyzovat z hlediska jeho možné zneužívající povahy.